

Репецька Вікторія Вікторівна
студентка гр. ФМСм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н., доцент Гуцул І. А.

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

В Україні акцизне оподаткування є загальнодержавним – обов’язковим на території всієї країни. Акцизом оподатковуються операції з реалізації підакцизної продукції, яка не пов’язана з товарами першої необхідності, має достатньо високий рівень рентабельності та ліквідності та такої продукції, що шкодить здоров’ю людей. Так, до переліку підакцизних товарів відносяться спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну; нафтопродукти, скраплений газ; а також автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли. За останні двадцять років відбулися суттєві зміни переліку підакцизних товарів у бік його зменшення.

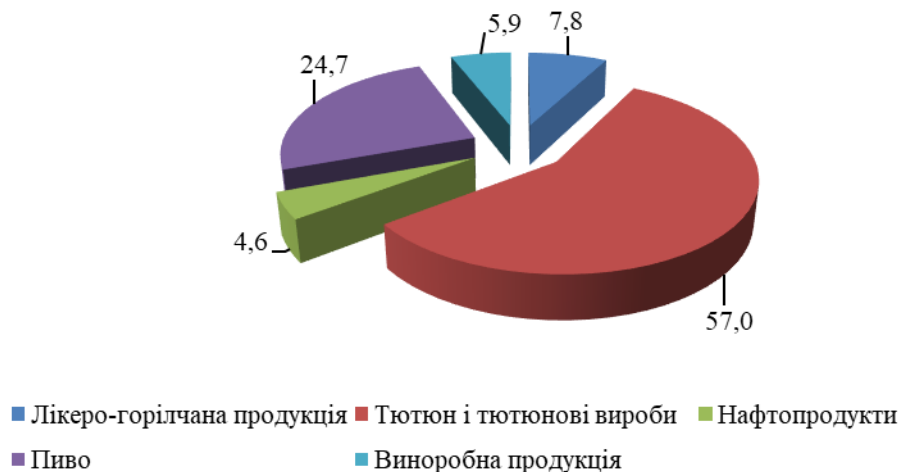
З точки зору додержання принципу соціальної справедливості, акцизний податок має певні переваги перед ПДВ. Шляхом підвищення ціни на товар відбувається корегування попиту та пропонування підакцизних товарів, таким чином втілюється регулююча функція акцизного оподаткування. Через те, що акцизом оподатковуються тільки окремі види продукції, а не всі, як при оподаткуванні ПДВ, акцизний податок не має такого сильного впливу на загальні процеси ціноутворення та рівень цін; проте диференціація ставок акцизного податку, на відміну від уніфікованих ставок ПДВ, що робить ПДВ більш нейтральним з точки зору механізмів ціноутворення, суттєво впливає на структуру ринкових цін по окремих групах товарів, що призводить до зміни преференцій у споживанні цих товарів і, таким чином, до зміни рівня і структури споживання. Тому при оптимізації акцизного оподаткування слід обов’язково враховувати купівельну платоспроможність споживачів підакцизної продукції [1].

Акцизний податок в Україні – це непрямий податок, надходження від якого поступають до державного бюджету. Будучи гарантованим джерелом поповнення державного бюджету, акцизний податок займає провідне місце серед основних податкових платежів: він займає третє місце серед податків, що є основним джерелом надходжень до державного бюджету (після ПДВ, податку на прибуток підприємств) та четверте місце серед податків, що є основним джерелом надходжень до Зведеного бюджету України.

В розрізі видів підакцизної продукції понад половину сукупних обсягів надходжень до бюджету забезпечує оподаткування тютюнових виробів, майже 40% припадає на спирт та різні групи алкогольних напоїв (рис. 1).

Отже, можна відмітити немаловажну роль акцизного оподаткування в податковій системі України: незважаючи на незначні обсяги надходжень цього податку серед основних бюджетоутворюючих податків, акцизний податок виконує дуже важливі функції, а саме: є стабільним джерелом наповнення бюджету країни, оскільки процес споживання товарів є безперервним; регулює

(стримує) обсяги споживання потенційно небезпечної продукції, використання якої може завдати шкоди здоров'ю(тютюн, алкоголь) чи має негативні побічні явища (бензин, інше пальне), та товарів, що є високорентабельними та купуються заможної частиною населення; захищає вітчизняних товаровиробників; виконує функції контролю за доходами монопольних підприємств з виробництва підакцизної продукції та перерозподілу доходів споживачів різних верств населення.

Рис. 1. Структура надходжень акцизного податку за видами підакцизних товарів

Джерело: побудовано автором за [2].

Через диспропорції у акцизному оподаткуванні тютюнових виробів в Україні та інших країнах на територію України ввозяться великі обсяги тютюнових виробів, з яких більше 75% – нелегально. Тому наразі основними стратегічними напрямками удосконалення акцизного оподаткування є поступове наближення ставок акцизного збору до ставок, прийнятих в країнах ЄС, гармонізація податкового законодавства в цій сфері.

Проте непродумана податкова політика з різкого підняття ставок акцизного податку може спричинити збільшення обсягів контрабандної продукції (в разі більш високих акцизних ставок, ніж у сусідських країнах) та нелегального виробництва, яке може нанести більшу шкоду здоров'ю людини, ніж споживання сертифікованих товарів.

Список використаних джерел:

1. Податкова система: навч. посіб. / Іванов Ю. Б. та ін. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 408 с.
2. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <http://tax.gov.ua>.